

Därför ska tik och valpar avmaskas

Spolmask är den vanligaste masksorten i Sverige. Spolmaskar innebär sällan någon hälsorisk för vuxna hundar, däremot kan de vara förödande för valpar. De allvarligaste skadorna ses hos valpar som har blivit infekterade under fosterstadiet. De kan vara fulla med mask i tarmarna redan vid några veckors ålder. Ända upp till ca 12 veckor kan man se valpar med så rikligt med spolmask att de inte utvecklas normalt. Hur allvarliga skadorna blir är beroende av mängden mask. En lindrig eller måttlig spolmaskinfektion kan orsaka symtom som dålig aptit, avmagring, sämre tillväxt, inaktivitet, ruggig päls, kräkningar och slemmig avföring. En kraftigare spolmaskinfektion kan orsaka hosta, rinnande näsa och svullen buk. Hos mycket kraftigt infekterade valpar kan det leda till förstoppning, att tarmen spricker och valparna dör.

Spolmaskar sprids huvudsakligen genom att valparna infekteras av tiken under fosterstadiet. Tiken behöver inte ha utvecklade spolmaskar i tarmen för att sprida spolmasksmitta till valparna. Det räcker med att tiken har inkapslade, så kallade vilande spolmasklarver i kroppen eftersom dessa aktiveras och frigörs när tiken utsätts för sådana påfrestningar som löp och dräktighet innebär. Därefter vandrar spolmasklarverna via blodbanan från tiken över till valparna för att utvecklas till färdiga spolmaskar. Valpar kan även smittas via tikmjölken under de första levnadsveckorna. De valpar som infekteras under fosterstadiet kan ha färdiga spolmaskar i tarmen så tidigt som vid 1-2 veckors ålder och själva avge spolmaskägg redan vid 3-4 veckors ålder.

Eftersom det är vanligt att tiken har vilande spolmasklarver och att dessa kommer att vakna till liv under dräktigheten, är det viktigt att avmaska tiken. Den första gången bör tiken avmaskas redan före parning. Därefter behöver tiken och som regel även valparna avmaskas flera gånger. Detta på grund av att alla larver inte frigörs samtidigt och man vill få med även de sista som vaknar upp. Avmaskning av tiken ska göras även om avföringsprov visar att hon är fri från mask och parasiter, eftersom dessa prover inte visar på vilande larver och ägg. Andra vuxna hundar i hemmet behöver inte avmaskas, såvida det inte finns misstanke om att de har infekterats. I dessa fall är det rimligt att skicka in ett avföringsprov för att säkerställa förekomst och typ av smitta innan behandling sätts in.

Avföringsprov/träckprov

För att fastställa om din hund är smittad och av vad, kan du skicka in ett avföringsprov eller ett så kallat träckprov för kontroll. Sådana testpaket finns att köpa på apoteket. De går även att beställa på hemsidan via Kollamasken.se eller SVA.se (Statens veterinärmedicinska anstalt). När du köper ett avmaskningstest, se till att det omfattar både mask och parasiten Giardia. Vad som inte alltid framgår i anvisningarna är att man bör samla avföring i tre dagar för att få ett mer tillförlitligt svar. Det beror på att smittan inte alltid upptäcks från ett enstaka prov. Under tiden skall avföringen förvaras i kylskåp och samlandet från de tre dagarna ska antingen förvaras var för sig i tre olika provpåsar eller blandas ihop till ett prov. Läs mer om hur du går tillväga på respektive hemsidor.

Om resultatet visar att din hund är smittad ska du avmaska den så fort som möjligt med det medel som tar de maskar och/eller parasiter din hund har. Allra bäst är det att använda ett avmaskningsmedel som har ett smalt spektrum. Alltså ett medel som bara angriper den smitta som din hund har. På apoteket kan du få rådgivning om detta. Du kan också vända dig till en veterinär och få hjälp med tillvägagångssätt och avmaskningsmedel.

Avmaskningsrutiner hos uppfödaren

Både tik och valpar ska avmaskas hos uppfödaren. Den första avmaskningen bör alltid göras på tiken när den börjar löpa, innan parning. Då kan det vara bra att välja ett brett avmaskningsmedel som tar flera masksorter, till exempel Axilur eller Milbemax. Därefter finns det flera alternativ och tillvägagångssätt för att avmaska dräktiga och digivande tikar samt valpar. Antingen gör du en ordentlig avmaskning på tiken redan från det hon är dräktig, t.ex. om du vet eller misstänker att tiken kan vara smittad. Eller så avmaskar du tiken tillsammans med valparna. Om du är osäker, bör du skicka in ett avföringsprov på tiken för att säkerställa vilken avmaskningsmetod du bör välja.

Avmaskning med Axilur eller Milbemax

Axilur och Milbemax är bredspektrum som hjälper mot flera masksorter. Axilur rekommenderas även mot parasiten Giardia, som blir alltmer vanlig i Sverige.

Med Axilur avmaskar du din tik varje dag från 40:e dräktighetsdagen som är den tid då spolmasklarverna börjar vakna och vandra, fram tills valparna är två veckor för att även få med de sista återuppväckta larverna. På det sättet förhindrar du en spridning av spolmasklarver via navelsträngen till valpfostren och de nyfödda valparna. Därefter finns det flera alternativ till avmaskning av valparna.

Ett alternativ är att även avmaska valparna med Axilur var 4:e vecka fram till de är 12 veckor, alltså i vecka 4, 8 och 12. Den sista gången avmaskar valpköparen dem ca 1 vecka före sin 3-månaders vaccination. Detta för att det annars blir mycket kemiska medel samtidigt i valpens kropp, samt att vaccinet tar bättre om valpen är smittfri. Sedan är det lämpligt att avmaska valparna igen ca en vecka före de får sin 1-årsvaccination.

Ett annat alternativ är att du avmaskar valparna med något av de smala avmaskningsmedlen som främst tar spolmask, t.ex. Banminth och Welpan. Då avmaskar du valparna första gången före de är 21 dagar (i slutet av vecka 2 eller första dagen i vecka 3) och sedan ytterligare tre gånger. Det brukar stå på förpackningen att du ska avmaska valparna när de är 3, 5 och 7 veckor, men för att förhindra att eventuella spolmaskar börjar producera ägg, bör du alltså göra den första avmaskningen före de är 21 dagar gamla. Om du väntar med avmaskningen till efter levnadsdygn 21, ökar risken att valparna har två generationer parasiter i sig.

Det går också bra att variera mellan dessa avmaskningsmedel, t.ex. använda Welpan första gången och Banminth de följande två gångerna. Den sista avmaskningen vid ca 11-12 veckor skall valpköparen göra ca en vecka före valpens 3-månaders vaccination. Då bör det vara med ett bredare avmaskningsmedel som t.ex. Axilur eller Milbemax. Likaså bör valpen avmaskas ca en vecka före sin 1-årsspruta med ett bredare avmaskningsmedel.

Ett tredje alternativ är att låta bli att avmaska valparna. Det förutsätter att du har avmaskat tiken med Axilur enligt ovan, är säker på att tiken är smittfri och att risken att

valparna ska smittas av andra hundar är obefintlig. Om du väljer detta alternativ bör du skicka in ett avföringsprov när valparna är 4 veckor för att säkerställa att de är fria från mask och parasiter. Det räcker med att du blandar avföringen från valparna till ett prov. Se till att provet du beställer undersöker både förekomst av mask och Giardia.

Om provresultatet visar på smitta, behöver du göra en noggrann avmaskning på valparna med det medel som rekommenderas för den smitta valparna har. Två veckor efter att avmaskningen är klar bör du skicka in ett nytt avföringsprov. Det är viktigt att valparna är helt smittfria när du säljer dem. När provet visar att det varken finns mask eller parasiter hos valparna, tar du en kopia på svaret och låter det följa med respektive valpköpare. Detta för att försäkra att valpen är frisk och att köparen inte kan kräva skadestånd av dig om valpen senare visar sig vara smittad med till exempel Giardia. Därefter ska valparna alltid avmaskas hos den nya ägaren en vecka före sin 3-månaders och 1-års vaccination.

Avmaskning med Banminth eller Welpan

Banminth och Welpan är smalspektrum som hjälper mot spolmask och hakmask. Om du vet att din tik inte är smittad av mask och/eller parasiter eller i alla fall är ganska säker på det, räcker det med att du avmaskar tiken tillsammans med valparna i slutet av vecka 2, 4 och 6. Det står ofta att avmaskningen ska ske i vecka 3, 5 och 7, men den första avmaskningen bör göras före valparna är 21 dagar för att hindra att parasiterna får för stor spridning. Därefter behöver det gå två veckor mellan avmaskningarna. Den tredje avmaskningen bör vara klar en vecka före valpen ska ha sin första vaccination vid ca 8 veckors ålder. Det kan annars bli mycket kemiska medel för valpens kropp samtidigt. Dessutom har vaccinet bättre effekt om eventuella parasiter har avlägsnats före.

Sedan ska valpen avmaskas i sitt nya hem vid ca 11-12 veckor och då är det tillrådligt att vaccinera valpen när avmaskningen är klar, vid ca 12-13 veckor. Inför denna sista avmaskning kan det vara bra att välja ett avmaskningsmedel som har ett bredare spektrum, till exempel Axilur eller Milbemax. Dessutom bör valpen också avmaskas en vecka före den ska ha sin 1-årspruta.

Följ doseringsanvisningarna

När du ska dosera avmaskningsmedlet är det viktigt att du är noggrann med att följa doseringsanvisningarna för hundens vikt. Om du är tveksam till hur mycket du ska använda, är det bättre att ge lite för mycket än för lite. Detta beror på att en alltför låg dos kan leda till en ökad risk att maskar och parasiter blir resistenta/motståndskraftiga mot avmaskningsmedlet. Var därför också uppmärksam på att dräktiga tikar och växande valpar ökar i storlek, så att du ändrar doseringen efter det.

Håll god hygien

Eftersom avföringen från såväl tiken som hennes valpar kan innehålla spolmaskägg behöver du vara noga med att hålla rent. Om du tar reda på avföringen med en gång hinner det aldrig utvecklas infektiösa spolmaskägg som kan smitta. Det tar ca en vecka för dem att bli smittsamma. Därefter kan de bli mycket motståndskraftiga mot både kyla och olika desinfektionsmedel. Om hunden har drabbats av parasiten Giardia är avföringen mycket smittsam direkt. Då är det viktigt att avlägsna all avföring på en gång och se till att varken tiken eller valparna äter av den. Läs mer om Giardia i menyn Tarmhälsa.

Receptfria avmaskningsmedel

Vanliga avmaskningsmedel för valpar är Axilur och Milbemax som är bredspektrum samt Banminth och Welpan som är smalspektrum. Droncit är ett smalspektrum som ges hos veterinär till hundar som ska resa till bl.a. till Norge och Finland.

Axilur vet Fenbendazol ges i förebyggande syfte mot spolmask och hakmask hos nyfödda valpar genom behandling av modertiken. Axilur hjälper även mot rundmask, piskmask, lungmask, magmask och bandmask. Likaså mot parasitinfektion som t.ex. Giardia. Axilur finns som oral suspension (flytande) samt i tablettform.

Milbemax vet ges för behandling av bandmaskar och rundmaskar (hakmask, spolmask, piskmask, ögonmask, rävens lungmask, fransk hjärtmask) samt förebyggande mot fransk hjärtmask och tropisk hjärtmask om samtidig behandling mot bandmaskar är befogad.

Banminth vet 2,2 % oral pasta ges mot spolmask och hakmask. Banminth är ett vanligt avmaskningsmedel till valpar där det ofta räcker med att använda ett medel som har effekt mot spolmaskar. Banminth kan också ges till tiken samtidigt under förutsättning att hon inte misstänks ha mask. Då kan hon behöva ett medel som har ett bredare spektrum, alltså tar flera olika maskar. Det bästa är att lämna ett avföringsprov för att säkerställa vilket avmaskningsmedel hon bör få. Om tiken har mask som inte påverkas av Banminth, bör även valparna få ett bredare avmaskningsmedel. Ett vanligt sådant är Axilur.

Welpan vet är ett avmaskningsmedel som verkar mot rundmask (spolmask, hakmask och piskmask). Welpan är en oral lösning som används för avmaskning av unga hundar och hundvalpar över 10 dagars ålder. Welpan kan ges till valparna direkt i munnen med spruta som medföljer förpackningen eller blandas i fodret.

Droncit vet ges mot rävens dvärgbandmask. Om hunden ska resa in i Norge eller Finland är det krav på att avmaska den mot bandmask. Detta ska ske hos veterinär och skrivas in i passet.

Källor och mer information

Bok Hunduppfödning i teori och praktik, Svenska kennelklubben.

Hemsidor

www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/spolmask-hos-hund
veterinaren.nu/hund/sjukdomar/infektioner-och-parasiter/rundmask-hos-hund-symptom-och-behandling
www.harligahund.se/rundmask-hos-hund-symptom-och-behandling
piaskennel.com/mask_spolmask.htm

Beställ prover här

[www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/parasitologisk%20a0traeckprovsanalys%20%20a0t.ex.-spolmask%20-koccidier%20-giardia%20a0\(flotation-med-zinksulfat\)/c-28/c-76/p-511](http://www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/parasitologisk%20a0traeckprovsanalys%20%20a0t.ex.-spolmask%20-koccidier%20-giardia%20a0(flotation-med-zinksulfat)/c-28/c-76/p-511)

kollamasken.nu/kategori/smadjur